

Remissvar från Nationell samordnare för Agenda 2030 på underlag om lokal och regional klimatomställning inför den kommande klimatpolitiska handlingsplanen (M2022/01830)

Länsstyrelsen i Uppsala län har genomfört en utredning om ökad lokal och regional klimatomställning som underlag inför den kommande klimatpolitiska handlingsplanen. En nationell samordnare för Agenda 2030 (dir. 2020:17), hädanefter kallad Samordnaren, har fått utredningen på remiss.

Agenda 2030 erkänner komplexiteten i många av vår tids samhällsutmaningar och beskriver att lösningarna finns att hitta bland annat genom att agera långsiktigt, med systemperspektiv respektive genom samverkan. Behovet av att arbeta med synergier men också att hantera målkonflikter betonas. Agendans mål och delmål är integrerade och odelbara och omfattar samtliga de tre dimensionerna av hållbar utveckling, dvs. såväl den miljömässiga, sociala som ekonomiska dimensionen. Enligt Samordnarens bedömning innebär det att för att lösa klimatfrågan behöver arbetet med klimatet präglas av ett systemperspektiv som omfattar de tre dimensionerna. Det innebär att det generella arbetet som handlar om att stärka olika aktörers kapacitet och förutsättningar att arbeta framgångsrikt med att lösa klimatfrågan likväl som insatser för att stärka individens förutsättningar och kapacitet att bidra, exempelvis genom kompetensutveckling, behöver präglas av detta systemperspektiv. Klimatfrågan kan och bör alltså inte hanteras som en enskild fråga utan koppling till andra miljöfrågor såsom biologisk mångfald eller de sociala och ekonomiska frågorna. Samordnaren förordar därför mot denna bakgrund att det i de mer generella och kapacitetsstärkande insatser som regeringen avser vidta så bör dessa präglas av och stärka systemperspektivet för att bli framgångsrikt.

Flera av förslagen som Länsstyrelsen i Uppsala län presenterar i utredningen syftar till att stärka kommuner och regioners förutsättningar och kapacitet att lyckas med klimatomställningen. De tar också upp behovet av att kombinera sektorsvis fördjupning på klimatområdet med den fördjupade förståelsen för systemförändring för det breda hållbarhetsperspektivet som Agenda 2030 erbjuder. I rapporten föreslår länsstyrelsen bland annat att regeringen tillsätter en ny nationell samordnare i det statliga utredningsväsendet med uppdrag att som förändringsledare öka takten och underlätta för kommuner och regioners klimatomställning. I arbetet ska ingå såväl ett kompetenslyft med fokus på att leda med ett systemperspektiv på hållbar utveckling respektive utvecklad klimatstatistik. I utredningen lämnas också förslag om ett myndighetslyft för bland annat utvecklad extern myndighetssamverkan för att bättre stödja kommuner och regioner, ett kommunalt klimatlyft bland annat för att öka förmågan hos kommuner att ta ett helhetsperspektiv i klimatomställningsarbetet och verka för en effektiv samverkan mellan förvaltningar samt ett regionalt klimatlyft där bland annat länsstyrelserna föreslås få ett förstärkt uppdrag att stödja den regionala klimatomställningen.

Samordnaren för Agenda 2030 ser positivt på förslagen om att bidra till att stärka kommuner och regioners klimatarbete bland annat genom att ta ett helhetsgrepp på hållbar utveckling. En stor del av problembilden och de behov av åtgärder som presenteras i rapporten har Samordnaren också sett i sitt arbete. Däremot ser Samordnaren att vissa av förslagen dels riskerar att skapa stuprör genom att hantera klimatfrågan för ensidigt, dels att dubblera redan pågående arbete. Kommunerna och regionerna är nyckelaktörer i omställningen och behöver ta ett helhetsgrepp kring hållbarhet för att lyckas med omställningen till ett hållbart samhälle. Generella förslag för att stärka deras förutsättningar och kapacitet måste därför också ha ett helhetsgrepp, snarare än att enbart utgå från klimatet, för att arbetet ska bli effektivt och ge effekt. Förutom detta arbetar Samordnaren redan med en del av de frågor som förslagen omfattar såsom kompetensfrågan, utvecklad statistik och att utveckla statens stöd till kommuner och regioner bland annat med stöd av länsstyrelserna. Att då tillsätta ytterligare en utredning som delvis dubblar redan pågående initiativ tror Samordnaren inte vore ett effektivt sätt att använda statens resurser på. Inte heller ger det rätt signaler. Arbetet med hållbarhet är idag för splittrat och det är viktigt att framåt använda statens resurser på bästa sätt så att det inte sker en suboptimering, överlapp eller konkurrens mellan åtgärder.

Därutöver har Samordnaren till regeringen utlovat att i början av nästa år (mars 2023) komma med ett förslag på hur hållbarhetsarbetet bör organiseras efter att uppdraget upphör i mars 2024. Arbetet med utredningen är i full gång och här är ambitionen att ta ett helhetsgrepp om samtliga tre dimensionerna i Agenda 2030. Mer specifikt är syftet med utredningen att undersöka vilken typ av styrning och organisering som skulle vara bäst lämpad att stödja regeringen i arbetet med att öka takten i transformationen mot ett hållbart samhälle, i enlighet med Agenda 2030. Samordnaren föreslår därför att regeringen i sitt arbete med den kommande klimathandlingsplanen också inkluderar slutsatserna från Samordnarens utredning om den fortsatta organiseringen av arbetet med Agenda 2030 och inväntar förslagen i denna del.

Gabriel Wikström
Nationell samordnare för Agenda 2030